

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. V. Examinandæ conscientiæ quis sit modus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

illas, quas odit, domos fordibus oppleverit. Hoc ergo agit, ut, quidquid potest immunditiarum, in te effundat. Tuarum verò partium est, immixtas spurcicias continud revertere, & conscientiae domum solertia quotidiana conservare mundam. Si neglexeris, tua tibi domus illuvie tantā implebitur, ut ad eam vix ipse reperias aditum. Igitur principis obsta, & sicut inimicus tuus quotidie aliquid sordium in te conjicit, ita tu quotidie, quidquid inquinamenti per diem resederit, hac velut spongia dererge, suum illi cœnum nullo non die remitte. Sic nitidam servabis domum: cesser hac cura, mox hara fiet conscientia, & immundum cubile vitorum. In navigii sentinā quid fiat, nosti: uti ea semper aliquid aquarum recipit, ita est qui semper exhauriat, quod per illantium undarum receptum fuit, aut navis paulatim illabentibus & crescentibus aquis suaviter submergitur. Eodem profus modo cum quotidie aliquid pravi operis, aut incauti sermonis, aut immundae cogitationis, nobis etiam vigilantibus subrepat, necessarium omnino est, ut id quotidie hoc velut haustro, in dies singulos egargitemus, aut sanè in dulcem succumbemus interitum. Ergo tuam vespere, mi homo, sentinam exhauri, ut id quod quotidie hoc velut haustro, in dies singulos egargitemus, aut sanè in dulcem succumbemus interitum. Ergo tuam vespere, mi homo, sentinam exhauri, ut id quod quotidie hoc velut haustro, in dies singulos egargitemus, aut sanè in dulcem succumbemus interitum. Ergo tuam vespere, mi homo, sentinam exhauri, ut id quod quotidie hoc velut haustro, in dies singulos egargitemus, aut sanè in dulcem succumbemus interitum.

§. II.

Si ligno aut saxo similes essemus, hoc lustrandae rotas conscientiae labore facile superfedere possemus. Asser dolabrā semel de dolatus, lapis scalpro semel levigatus permanent, quales eos vel alicia vel cavariorum ferramentum fabri formavit. At nos, hoc ipso miseri sumus, quia tam mutabiles sumus & varii. Uno anno, una saepe hebdomade, quandoque etiam die uno, & virtuti & vitio sacrificamus; eadem frequenter horā & in ridiculum furorem exandelcimus, & mansuetudinem non duraturam descendimus. Stomachum subinde nobis movere luxuria; citò tamen cum illā redimus in gratiam. Sic arbori crescenti, aut luxurianti palmiti similes sumus: hac duo saepius putanda & circumcidenda sunt, ne nimium luxurent, ac in vitiosam sese amplitudinem diffundant, aut inutili fronde, aut pampino superfluo. Seipsam vermibus pro domo locat arbor, quae nulla unquam brachia olitoris cultro praebet praescandanda: in silvam degenerat vitis, quae lacrymare non vult, quae secari non sultinet. Legibus suis pareat hortulanus necesse est, & nec viti parcat nec arbori: fecer, stringat, vulneret, incidat, amputet, quidquid vitiosi germinis subnascitur, nulli stirpium libertas sit à purgante ferro, si quidem non flores tantum desiderat olitor, sed & fructus. Sic & homo (nisi sui nimium sit amans) in seipso nunquam non reperit, quod purget, quod inferat, quod resceat, quod excutiat. Et sicut humani membra, inquit Theologus ille, ab evaporatione fuliginosi & mali humoris per poros, semper aliquid sordium accrescit, ita si caput non pectas, laborabis porrigine; si oculos non colluas, lenius si dentes non desices, scabritie; si faciem non laves, illuvie; si ungues non resces, in imo sient redvirosi, à summo nigrescent & excrecent aquilarum more: si pedum curam negligas, pedore obsolecent. Sic animus & conscientia, ob concupiscentia fontem perenni scaturigine inherentem, paulatim contaminabitur, & facies illius in carbonem mutabit. Ita imago illa & similitudo Dei nobilissima, Christi sanguine lota & restaurata, sensim foedabitur, & prototipo suo fiet dissimilima. Tam necessaria est hujus examinis cura: contra nihil perniciosius est ejus negligentia &

Tom. I.

omissione, quae revera rabies quaedam est animum excens; est quaedam scabies, seu potius clancularia lepra, quae minuta sed crebra lethalium pustularum congerie animum male infectum conficit.

Facilis pereundi modus est, minura non cavere, & paulatim prolabi ad grandiora: Nec ille unquam nœvis carebit, qui seipsum raro aut nunquam reprehenderit.

§. III.

REx Hebraeus: *Lavabo*, inquit, per singulas noctes lectulum meum. Lectus hic quotidie lavandus, conscientia est. Nam uti lectulus fatigatis & sanis quies est & dulce fomentum, sic agris ingens tormentum; hos urit, hos affligit & cruciat, illos recreat & suaviter sopitos, molli gratoque calore circumtegit. Ita prorsus conscientia, agro à vitis animo urens lectus, aut catasta & equuleus est; animo à vitis libero & sano gratissimus thalamus est, cui ille quietem suam omnem in acceptis referat. Verissimè ille è D. Augustini familiā: *Gaudebitis*, inquit, semper vespere, si diem expendas fructuosè. *Vigila super teipsum*, excita teipsum, admone teipsum: & quidquid de alio sit, non negligas teipsum. Neque hoc nimis crebrum putet, quotidie lavanda sunt, quae quot diebus fordescunt. Lava ergo hunc tuum lectulum quotidie, per singulas noctes, quovis vespere. Nisi hoc à te impetres, ut ille tuus lectulus semper quasi recens sit locus, nunquam tu quietus eris. Et quae illa conscientiae quies sit, optimis dies totòque soles fabulis, jocis, poculis, nugis, deambulationibus frangere, noctu ad lectum, velut festus equus ad stabulum, festinare, vix paucas voculas precari, & in somnum defluere, conscientia frustra infusurante: Perdidisti diem, homo, diem perdidisti, jacturam cogita, fors sequenti die asportandus es ad tumulum. Hanc furdo fabulam occentat conscientia; non audire ille, jam somno sepultus stertit, de crastina luce securissimus. Hocine vivere est, & conscientiae tranquillitati studere? unam quamlibet rem vix ad perfectum adducit assidua vigilia & intentio, ubi jam in utramque aures dormire quis incipit, antequam ad rem suam vigilare, nil unquam praecelati operis prodibit. Statuarius aut lapicidam mihi considera, centies uno die regulam suam applicat, ne quid in artis suae leges peccet, ne quid curvi relinquat, ne quid debitam mensuram excedat: Et nos nec semel quidem de die ad conscientiae nostrae lineam opera nostra revocemus? Aspice mihi Chrysostomum, & vide quam solerter, ad suam ille regulam opus suum diurnum examinet: *Expendimus*, inquit, diem. *Homil. 2. in d. anima*, quid boni fecimus? aut quid mali operati sumus? Et *Psalm. 50.* si quid boni fecisti, gratias age Deo: si quid mali, de cetero ne facias. Nihil est, inquit Augustinus, quod sic quisque debeat cogitare, nisi ut in semetipsum oculos conjiciat, se discat, se discutiatur, se inspiciat, se querat, & se inveniat, & quod displicet, necet; & quod placet, optet & plantet.

Hoc est quod regius Plaltes suavit: *Et in cubilibus vestris compungimini*. Spinis indormit, qui letam conscientiam ad lectum deferat.

CAPUT V.

Examinandae Conscientiae quis sit modus.

Divinus vates Hieremias, modum examinis hujus Hier. cap. 31. instituendi, brevissimo effatio docens: *Statue*, inquit, tibi speculam: pone tibi amaritudines: dirige cor tuum in viam rectam. Speculam principio vult collocari, e qua Dei beneficia die illo nobis impensa contuemur, & pro iisdem gratias agamus, sed non cum Phariseo illo, qui dum gratus fuit in suis, maledictus extitit in alienis. Verum de gratiarum actione postea.

I 3

§. I. Cœnante

Apostoli in
cena ulti-
ma suam
conscien-
tiam exa-
minant.
Mat. 26.
vers. 22.

Coenante Domino cum suis ultimum, & jam jam suum corpus in cibum, sanguinem in potum portecturo, cepit examinare conscientiam. Nec enim quidquam dubitem, quin Apostolorum quilibet, excepto Iscariote, suam prius conscientiam, dein & Christum interrogavit: *Nunquid ego sum Domine?* Perinde ac si pro se quisque diceret: Ego, mi Domine, modò meam conscientiam super vaticinio tuo examinavi; nil illa horum faceret, nec me reum dicit, si quid tamen in me, me forsitan inscio, prodicionis lateat, velim, Domine, mihi non parcas, sed proditorem tuum, quisquis ille sit, palam nominare, etiam si me nominaris: erubescere non recuso, si reus sum. Si mihi tantum flagitium celarit conscientia, te, Domine, loco conscientiae appello, & fideiter interrogo: *Nunquid ego sum?*

En mi Gerarde, quâ ratione corpus Dominicum epulaturus Apostoli, suam prius convenirent conscientiam, si quid occultae prodicionis in eâ deprehenderent. *Did. v. 21.* *xerat Servator: Amen dico vobis, quia unus vestrum me traditurus est.* At illi ob hoc lugubre vaticinium tristes, se reos esse, nec fateri nec negare ausi, qualiterverunt lingu-
li: *Nunquid ego sum Domine?*

Ita nos vespere cubitum ituri, à nobis ipsis quæramus: *Nunquid ego sum Domine?* qui hodie preces multas recitavi, & ad illas nihil auscultavi, linguâ garriente, corde absente: *Nunquid ego sum Domine?* qui hodie meas ipse laudes tam liberali ore decantavi, alios sprevi, me celo extuli: aliorum famæ detraxi, meam immodicè auxi, lividos dentes alius infixi, mihi met blandè indulsi, verbis incautus, levis, sordidus, maledicus: *Nunquid ego sum Domine?* qui tot impuras hodie ac scèdas cogitationes hospitio non excoli, cum iis, tanquam id nemo retine-
ret, coluisti, ventre delectationis avidus, & oculus castitatis hostis? *Nunquid ego sum Domine?* qui diem hunc perdididi, & tam malè tot bonas horas, partim colloquiis vanissimis, partim lusu & otio sterilissimè combulsi? *Nunquid Domine ego sum?* qui Gale hodie ventrique ci-
bo potuque nimio sacrificavi: qui cæcus & furens ira, in hos & illos fulmina mihi, ad Orcum illos, si licuisset, detrurusus? Ah, mi Domine, nunquid ego sum piger ille & indignissimus servulus? Multis quandoque sic in-
terrogantibus, Christi nomine, respondebit conscien-
tia: *TV DIXISTI;* agnosce & corrige.

Ut examen conscientiae integrè suum tem-
pus assignandum.
Hic occurrit, cuius primo loco videmur monendi, ut scilicet hoc cognoscendae conscientiae negotium confi-
ciatur integre. Suum illi tempus assignemus, & tan-
tisper alia omnia mittamus, dum hoc perfecimus. Optimus hic modus est, ut quisque totum diem secum
scrutetur, factaque & dicta illius diei omnia noctu re-
metiatur, ut ubi viderit, quo maximè morbo laboret, ei
potissimum mederi curet. Quidquid in se non sani de-
prehenderit, eò magis illud perlanare conetur, quò mi-
nus id videretur sanabile; & hoc ipsum fortius semper ag-
grediatur & quatit, quod contumaciùs resistit. Nul-
lum sit tam potens aut frequens & familiare nobis vi-
tium, in quo dediscendo desperemus: modò id quod
facimus, faciamus integre, quâ modum, quâ tempus,
quâ omnes huius examinis partes. Pleraque res hoc
ipso non bene fiunt, quia fiunt non integre.

Neque tamen integre solum, hac vespertina in Con-
scientiam quaestio institienda, sed & accuratè, ut jam
dicam.

§. II.

Accuratè faciendum.
Hebræorum Regum optimus, David, non solum
quàm accuratè id faciendum, exemplo suo docuit. Non
ignorabat Rex sapientissimus, quanti referret hic vigi-
l. 76. v. 7. lare, ideo quaestor sui quotidianus: *Meditatus sum, in-*

Aquit, nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiri-
tum meum. Neque id feci obiter, non levi brachio, non
incuriosè, non oisicenter aut perfunctoriè, sed intentus
operi, attentè, & accurate magnâ, omnes conscien-
tiae meae angulos rimabar, & quidquid sordium ac mi-
nimi pulvisculi reperiebam, id totum cum ramento
everrebam. Noctè cum corde meo meditatus sum, ita ut in-
tegras quandoque noctes consumpserim, mecum ipse
colloquendo, & exercitabar cogitando, varièque super
delictis meis ratiocinando; & scopebam spiritum meum,
huc atque illuc quasi scopis cogitationum versabam il-
lum, animùmque partes in omnes dividebam, penitissi-
mos meos recessus scrutabar. Non auri venas in
suffossis montibus, sed animi noxas scrutatus est David,
de quo pulchrè Augustinus: *Quanta, inquit, homo habet*
intus, & non sedit? Scrutabatur ipse spiritum suum, & cum
spiritu suo loquebatur, seipsum enim interrogabat, seipsum
examinabat, in se iudex erat. Verè non blandiebatur sibi
rex iste potentissimus, non exultabat, sed Catonianam
in seipsum censuram instituebat, & omne peccatoris sui
arcanum rimabatur exacti sumè, & quidquid hic laten-
tium sordium deprehenderat, atroci conatu effodiebat.
Censet Gregorius hoc nobis imperari ab Isaiâ, qui sic
clamans: *Ingrederet, inquit, in petram, abscondere in fossâ*
humo à facie timoris Domini. Petram ingreditur, qui cor-
dis sui duritiem penetrat à facie timoris Domini desol-
si humo absconditur, qui cogitationes terre inhiantes
eegerens, in imo suae vilitatis, magnâ submissione se con-
trahit. O cor humanum! ô rupem Marpesiam! ô sur-
dum saxum & immobile! ô duram petram, praesertim
cum monitis pulsatur! Vociferatur è cathedra Ecce-
siales, instruit in penitentiae tribunali sacerdos, hor-
tantur prohi, exempla invitant, funera monent, libri do-
cent, leges urgent, clamat Christus, & tamen cor homi-
nis, velut durissima petra, ad haec omnia obfuscescit.
Sic petra ista, nec voces, nec vociferationes illas, nec
monita nec clamores hos audit, nisi quis hanc suam ipse
petram subeat, & in omnia à se dicta, cogitata, cupita,
omissa severus iudex inquiret. Et hoc alterum est, quod
ad istius examinis modum pertinet, ut id fiat a c-
c v r a t e.

§. III.

Tertium in huius examinis modo spectandum, ut cum
id fiat cum sensu & dolentè. Hieremias Pro-
pheta ad hoc cohortatur: *Pone, inquit, tibi amaritudi-
nes.* Hoc jubet vates, ut cum quis praeiteritæ diei noxas
& errores deprehenderit, non illos tegere, non exulta-
re, non defendere conetur, sed seipsum accuset, & om-
nem in se culpam derivet, doceatque, toties, tam pro-
tervè & petulanter, tam procaciter & impudenter
Deum offensisse. Et quæ animi nostri levitas est? pe-
cuniolam perdimus, aliquot obolorum autrei vilissimæ
jaeturam facimus, & lacrymis maximè seris damnum
dessemus: Deum lædimus, tempus prodigimus, celum
amittimus, & etiamnum ludentibus oculis hilarissi-
mè ridemus, nec damni magnitudinem sentimus, ita
etiamnum exportecta & serena frons, nec ullum luctus
indicium se prodit. O audacissime mortaliū, pone
tibi amaritudines, Deum offendisti? ingemisce, dolo, pe-
ctus tunde, de teipso poenitentia exige, & quantum ex im-
moderato usu rerum habuisti delectationis, tantum ti-
bi nunc doloris scias esse animo capiendum. Rex Eze-
chias accuratè hoc observans: *Recogitabo, inquit, omnes*
annos meos in amaritudine anime meae. Ita quis vespere
serio dicat: Omnes horas quas per otium expendi, om-
nia momenta quibus Deum offendi, in amaritudine
animæ meae recogitabo, nec ante lætitiā animi resu-
mam, quā Deum peccatis meis propitiaverō. Jobus
inensus sibi ipsi: *Nunc autem, inquit, oculus meus videt te.*
Idcirco ipse me reprehendo, & ago penitentiam in favilla & cin-
ere.

vere. Ah quoties, mi Gerarde, possum ego vesperi dicere: O mi Deus, tui oblitus sum die isthoc integro: vagabar huc illuc, quod me vel oculorum curiositas, vel mentis libido egit: hic colloquiis miscendis, illic pecuniis numerandis intentissimus; isthic libri & chartae, hic alveus lutorius & tesserae me sibi torum rapuerunt: tu mihi, o mi Conditor, nunquam in oculis, nunquam in memoria eras hac tota die. Nunc autem oculus meus videt te; vix sero tandem, & sub exitum diei recordor tui, o mi amantissime Domine, idcirco ipse me reprehendo & ago poenitentiam, ob tam turpem & prolixam tui oblivionem.

De hoc conscientiae dolore praclarissime sane disse-
rit Bernardus, cuius verba omnia, prout omnino dig-
na sunt, fidelissime recitabo: De diversis igitur mundi
partibus, inquit, in quibus cor vagum & profundum tenetur,
vel vane occupatur, ad seipsum redeat, & seipsum discutiatur,
cumque invenerit culpam, timeat poenam. Querendo autem
culpam, nusquam illam nisi in se reperiat: reperta autem cul-
pa & poena causa, seipsum puniendo, se ante se statuat, & tan-
quam alium se iudicet. Se eundem culpatum, ante se afflictum:
severum, ante se iudicem severum: se impium, ante se ad piete-
tem reversum: proponat se ante se, decernat quid a se facien-
dum sit de se, iuste in se iniusto infligat iusta flagella. Loquatur
etiam sic sibi: Quia pacem deseruisti apud Dominum Deum
tuum, & bellum incurristi apud teipsum, scissuram pateris, ut tu
a teipso condemneris, quia pactum pacis rupisti. Vis quod non
vis, & non vis quod vis, a teipso condemnaaberis. Nolenda vis,
volenda non vis. Ecce de ore tuo te iudico serve nequam. Afflige
itaque te, & statue contra faciem tuam, & recogites stultitiam
tuam. Sic igitur in miseris suis ad seipsum convertitur cor, &
sistitur cor ad cor.

Audis, Gerarde? prius nobis miseriae nostrae gustan-
da, quam quies. Nemo somnum suavius aut securius
admittit, quam qui tale poenitentiae & doloris prae-
mitit exordium. Ergo Conscientiae navi, cum sensu, &
volenter abstergeri: hic omnis ex animo eraden-
da est nequitia. Ergo, ut idem Bernardus monet, Ba-
pizemus lacrymis conscientiam nostram: abstergamus &
eradamus, quidquid ei visiois inhaeret.

§. IV.

Maritudines sibi posuisse, ut Hieremias vates lo-
quitur, satis non est, nisi & illud quod addit, se-
quatur. Dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti.
Praeteritam culpam horres? ergo & futuram cave.
Agnoscis morbum? ergo & de remediis jam cogita.
Deprehendisti forsitan cor tuum procul a caelo, procul
a Deo in vias avias evolasse; retrahere, & dirige in viam
rectam. Erit fortassis cum accusante conscientia fateri
cogaris: Hodie bis litigavi, unum aliquem in via praeter-
euntem irrisi, convicia jeci non pauca in domesticum,
absentium nomen detractionibus laceravi quinquies,
unimicorum beneficium exprobravi, ter imprudenter
& incaute respondi, ditas omnes & devotiones pessimas
in alios deprecatus sum sexies, temere juravi ultra
quam decies, semel iterumque verbum lascivius mihi
excidit, in mensa mihi contradicentem audaci dictorio
momordi, ut minimum quater mentitus sum, ad mo-
rosius imperium eloquenter & copiose obmurmuravi,
in cena virtutes meas nescio quas vanissimam ostenta-
tione jactavi, & dives fui promissis, quibus nunquam
stare cogitavi: Sed & illud memini, quod in amici au-
res plautrum querelaram exoneraverim, simul & su-
furonem egerim, atque ab uno audita ad alium detu-
lerim amicitiae dissocianda: Sed & illud recordor, quod
in colloquio circulo duorum mores temeraria cen-
surâ vituperarim: porro verborum otiorum nullum
est inire numerum.

Et haec tor pestes a solâ lingua sunt: quid jam oculi,
quid aures, quid manus, quid ingentia cogitationum

A agmina die uno non delinquent? Dirigam ergo cor
meum, & cum eo meos oculos, aures, & manus meas,
meamque linguam in viam meliorem. Ita propono, ita
sanctissime statuo, neque solum memoria hoc tradam,
sed & in opere tentabo. Nunquam probus ero, si scri-
ro tantum haec cavenda, nisi & caverò, & fugerò vitia.
Hoc est enim esse sanctum, non si a secleribus abes, sed
si ea refugisti. Hunc laudamus. Qui potuit transgredi & Eccli. c. 31.
non est transgressus, facere mala & non fecit. Ergo hoc unum
agam, ut in ea quae jam detector, non recidam, aut id
poenâ praesentis luam: certè toties mentiri, jurare, male
imprecari, aliis detrudere, similiaque vitia quae me to-
ties implicuerunt, posthac studiosissime fugiam. Et in
hoc obitinabo animum: Dixi custodiri legem tuam, Iuravi
& statui custodire iudicia iustitiae tuae. Scio, tantum quicquid
proficit, quantum conatur, & vult. Huc ergo cunctas
faciendi & non faciendi rationes dirigam. Etiam si la-
boriosum erit, faciam tamen, quod faciendum jam vi-
deo, & quod facturum me recipio. Simili ratione, quid-
quid jam turpe iudicio, etiam si pecuniam, etiam si volu-
ptatem ferat, tamen non faciam. Ab honesti amore re
nulla deterrebor; ad turpia spe nulla invitabor. Decre-
tum est, non committere, ut in antiquas sordes revol-
var. Dixi, statui, iuravi, huius tenoris mei permanere,
& hanc animi oblationem quotidianis stimulis urge-
re. Et modò hoc exercitii genus serò tenem, usque ipso
fiet facile. Accutimus quique labor saepe ad oblectatio-
nis dulcedinem manifestat; nec quidquam est quod
principio sui possit perfici. Quod aliquanto tempore
vix ullum successum habet, tandem succedit. Et quem
unquam ista destituere tentantem? cui non faciliora
apparere in actu? Non quia difficilia sunt, non aude-
mus: sed quia non audemus, difficilia sunt. Ergo au-
dendum & incipiendum; ergo persistendum in ceptis
& perdurandum. Et hoc est constantem, ac novis
quotidie sanctionibus animum ad optima quaeque im-
pellere. Alioqui desultoria est nostra probitas, & nos
ridiculi iudices sumus, qui in dies mutamus & nostra
decreta ipsi convellimus; grandes poenas minamur, sed
minamur tantum, & cum jam te demus fatentem reum,
mussitamus occultè: Sit venia facto, dissimuletur hoc; cur
meus ipse sim carnifex? Hoc non est constantem age-
re. Sed hoc ipsum paulò luculentius octavo capite de-
monstrabo.

§. V.

Ultima est, sed primaria ratio examinanda con-
scientiae, ut illi vitio magis insistas, a quo magis
infestaris. Et hoc ego appellem, Conscientiae accom-
modate mederi. Quid digitum obligas, cum stoma-
cho labores? quid pedi applicas malignata, cum in
pulmone sit vitium? quid pilos praescindis, cum mem-
brum refecandum est, ne pars sincera trahatur? Illam
partem potissimum cura quâ aget es. Quid tecum ipse
lingas, quod incautus somno cesseris, quod die vireo
jusculum è carne nescius sorbueris, quod laevo pede è
lecto surrexeris, pransurus manus non laveris, die Ve-
neris ungues secueris? quid in his tricaris? si te luxuria
urit, si te coquit invidia, si accendit ira, si pungit avari-
tia, si inflat superbia. Medere tu prius tuae libidini, aut
ambitioni tuae; malum expugna robustius. Quid Ga-
baonitas obsides? Hethaeos, Gergeaeos, Amorrhaeos,
Chananaeos, Pherezeos, Hevaeos & Jebusaeos impu-
gna, hos pere, hos ad interfectionem caede, hos extir-
gue, sed paulatim & per partes.

Ego quidem minores noxas non ajo negligendas, sed
vitia maligniora potentius subigenda. Qui omnem cona-
tum coferat ad extirpationem unius capitalis vitii, is una
etiam tollit radicem & fibras aliorum multorum. Quis
quis itaque serò vult proficere, ante omnia norit, cui vi-
tio sit proclivior, in quem animi morbum propensior
Nam

